

De overval op de boerderij De Zonneberg van de familie Slagman in Harfsen

Door J.H. Goorman/De Voet Dwars

Boerderij De Zonneberg in 1944

Het was vrijdagmorgen 14 oktober 1944, een mistige morgen, iets voor half zeven, dat ik als 24-jarige jongeman mijn dagelijkse tocht begon als melkrijder naar de Coöperatieve Zuivelfabriek te Eefde. De rit begon elke morgen bij de familie Slagman aan de huidige Gerrit Slagmanstraat met busnummer 29.

Al jaren kwam ik dus dagelijks twee keer op het bedrijf en was dus wel enigszins op de hoogte van de activiteiten welke zich daar afspeelden.

Ook in de buurt, en ver daarbuiten, was bekend dat zich in en om het bedrijf schuilkelders bevonden waar verzetsmensen en piloten verborgen werden gehouden. (In de volksmond onderduikers genoemd.) Bijna elke dag zag men andere gezichten, die na enkele dagen weer verdwenen waren.

Ook mij was bekend waar deze kelders zich bevonden, één daarvan is nu bij de zogenaamde Bevrijdingstochten nog te zien, en bevindt zich in de na de oorlog nieuwgebouwde boerderij. Helaas heeft de heer Slagman de bevrijding niet mogen meemaken, hij is namelijk gestorven vlak voor de bevrijding in het concentratiekamp Wöbbelin in Duitsland.

De boerderij met bijgebouwen werd na de overval met de grond gelijk gemaakt en is na de oorlog herbouwd.. Twee zusters Heintje en Jantje van de heer Slagman hebben na de oorlog nog jaren deze boerderij bewoond, nadien is deze verkocht aan een ver familielid, de tegenwoordige bewoner de heer G. Slagman.

De vele onderscheidingen welke de heer Slagman in zijn leven en later

postuum zijn verleend bewijzen wel de belangrijke rol welke deze familie in de oorlogsjaren 1940-1945 heeft gespeeld. Helaas is door verraad hieraan een einde gekomen.

Nu terug naar de morgen van 14 oktober 1944. Ik zal trachten u enigszins een beeld te geven van de tragedie welke zich in de eerste uren en dagen van deze donkere tijd heeft afgespeeld, en hoe de hele buurt hierin heeft meegeleefd en, waar kon, de helpende hand bood. Die morgen werd ik staande gehouden aan de hoek van de Dortherdijk - Gerrit Slagmanstraat door twee Landwachters die vroegen naar het zogenaamde Ausweis en wat ik ging doen, waarna ik door mocht.

Aan de Gerrit Slagmanstraat bij de oprit naar de boerderij weer twee Landwachters en werd mij dezelfde vraag gesteld. Ik was toen nog ongeveer 300 meter van het bedrijf verwijderd en kreeg een angstig voor gevoel, maar zag of hoorde verder nog niets, omdat een grote wagenloods en hooibergen mij in de verte de boerderij aan het oog onttrok. Op de boerderij aangekomen wemelde het echter van Landwachters.

Aan de zijkant stond de familie Slagman en een groep mannen op een rij (ik weet niet hoeveel) die totaal waren overrompeld. Ze waren gedeeltelijk in de stallen bezig en hadden dus geen enkele kans gehad weg te komen. Er werd mij gevraagd hoe het mogelijk was dat ik de uitzetposten was gepasseerd en niet was teruggestuurd. Omdat men niet wist wat er met die melkboer moest gebeuren werd de commandant erbij gehaald. Wie schetst echter mijn grote verbazing toen dit een bekende bleek te zijn, die mij ook goed kende. Hij was namelijk jaren werknemer geweest aan de zuivelfabriek [..].

Hij stelde een paar vragen en ik mocht de melk van de vorige avond opladen en mijn weg vervolgen. Een eind verder weer wachtposten waar mij werd gevraagd hoe het mogelijk was dat ik het afgezette gebied mocht verlaten. Na de nodige controle en de mededeling dat die en die mij had doorgelaten mocht ik ook hier verder. Op de terugweg waren de posten nog bezet, maar werd mij niets gevraagd. D

De boerderij werd die dag in brand gestoken. De arrestanten werden naar Deventer afgevoerd. Het vee werd bijeengedreven en loslopend ook afgevoerd. Diezelfde nacht zou echter blijken dat niet allen waren

gearresteerd, maar boven hun hoofd de boerderij letterlijk en figuurlijk zagen verbranden. Omdat niet alle onderduikers hielpen bij het melken enz. en zich dus nog in de schuilkelder bevonden, werden ze bij de overval niet ontdekt.

De hele dag bleven ze daar, totdat ze tegen de avond een vluchtpoging waagden die gelukte, terwijl de Landwachters alle aandacht hadden bij de brand slaagden ze er in de kelder te verlaten en dwars over de weg via een sloot zich in veiligheid te stellen. Diezelfde nacht nog zijn ze vertrokken naar Harfsen en via de familie Pelgrum naar een ander onderduikadres.

Bij de familie Pelgrum aangekomen realiseerden ze zich dat ze in de haast om weg te komen, de ingang van de kelder niet hadden gecamoufleerd. Dit was ook totaal onmogelijk geweest, toch waren ze er niet gelukkig mee, omdat, als ze de kelder vonden er veel bewijsmateriaal tegen de familie Slagman zou vrijkomen. Er was namelijk vlak voor de inval nog een wapenzending in verborgen. Omdat ze hoopten dat de Landwachters zouden vertrekken en ze wisten dat ook wij hiervan op de hoogte waren, werd er die nacht bij ons nog een briefje bezorgd met een schetsje en het verzoek zo mogelijk de volgende dag of later deze ingang af te dekken.

De volgende morgen moest ik weer langs de boerderij waar zich nog enkele Landwachters ophielden, dus was er geen enkele mogelijkheid om aan het verzoek te voldoen. Er werd niets gevraagd en de boerderij was een rokende puinhoop [..]. Op de terugweg echter werd ik staande gehouden en werd mij gevraagd of ik nog interesse had voor drie paarden die de vorige dag aan de heren ontsnapt waren, in ruil voor wat boter en spek. Omdat ik niet wist wat ik hiermee moest, nam ik contact op met twee, nu helaas al overleden burens, namelijk de heren Smeenk en Zomer, aan wie ik tevens het verzoek vertelde van de ontsnapte onderduikers.

Nog voor de middag hebben we de paarden opgehaald en kwamen we overeen tevens de hooiberg leeg te mogen halen, zodat we enig voer voor deze dieren zouden hebben. Er stond namelijk nog een hooiberg, dicht bij de wagenloods, waarin de schuilkelder zich bevond (deze hadden ze nog steeds niet ontdekt) en wij zodoende de gelegenheid zouden krijgen deze ingang af te dekken. We kwamen overeen dit 's middags te proberen; helaas is dit echter niet gelukt.

Toen wij er 's middags naar toe wilden, kwam ons vanaf de boerderij een militaire wagen tegemoet waaruit een vijftal soldaten sprong, gewapend met een stengun. Omdat onze papieren in orde waren mochten we door, maar zijn niet de oprit naar de boerderij opgegaan, omdat we ook op het bedrijf een paar militaire wagens zagen en ze, naar wij dachten, de wapens reeds gevonden hadden. Dit bleek later inderdaad het geval.

De drie paarden hebben de oorlog overleefd en zijn later naar de familie Slagman teruggegaan. Ook op andere plaatsen is diezelfde dag een overval gedaan met vreselijke gevolgen. Wij hebben ons echter beperkt tot de overval op het erve 'Zonneberg'. Velen hebben in de loop der jaren dit bedrijf weer bezocht, dat zo vele herinneringen bij hen opriep en ons deed denken aan hen die hun leven in de waagschaal zetten voor de vrijheid die ze zelf niet hebben mogen beleven.

Heintje

Jantje